

שש א ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב - לכריאות שמירה עליונה והרמת קן המזל וכט"ס לעד אכיר

גליון מס' 399

ערש"ק פרשת "שמות", יז' בטבת תשע"ד

לעצור רגע!

הבוזירה הנכונה!

פעם אחת ראה אחד מחיילי ניקולאי אדם חשוד באמצע הלילה. אותו אדם התקרב אל עמדת השמירה של החייל והלה קרא לו להזדהות. אותו אדם לא הגיב לקריאה ולא הזדהת. נהפוך הוא, התקרב הוא לאיטו כאילו דבר לא קרה ונשמע. חזר החייל והפעם בקול מאיים יותר וקרא לאיש לעצור ולהזדהות. אך גם הפעם נשארה קריאתו ללא מענה. בפעם השלישית צעק החייל: "אני החייל של המלך ניקולאי ואני מצוה עליך להזדהות!". משלא הזדהה האיש גם הפעם הזאת, ירה בו החייל ברגלו ופצעו. התברר שאותו אדם היה שיכור כלוט שאפילו לא שמע את אותו חייל. השניים הועמדו למשפט. השיכור על שלא נענה לקריאת החייל, והחייל שפצע את האיש. טען הפצוע: "מדוע ירית בי?". משהשיב החייל שעשה זאת משום שהלה נראה כחשוד וסירב לענות ולהזדהות, שב האיש וטען: "הלא ראית שאני מתנדנד כשיכור". ענה לו החייל: "כאשר שומעים את השם ניקולאי, גם שיכור צריך להתפכח מיינו". עד כאן הסיפור והוא מתאים מאוד לפרשתינו. בועדת הביטחון של המלך פרעה המתח בשיאו. חרטומי מצרים חזו שעתידי להיולד מושיעים של ישראל. התקבלה החלטה. פרעה קורא למיילדות העבריות שפרה ופועה - יוכבד ומרים. הוא פוקד עליהן ומצוה: "ויאמר בילדכן את העבריות וראיתן על האובנים אם בן הוא והמיתן אותו ואם בת היא וחיה". לרצוח בדם קר את כל הזכרים הנולדים, זהו הציווי של המלך פרעה. כמובן שציווי זה היה מלווה באיומים ללא פשרות לאותן מיילדות אם לא קיימו את הדברים. שפרה ופועה לבטח שחששו לחייהן, דברי פרעה הפחידו אותן עד מוות, מלך רשע ואכזר הוא שלא כדאי ונכון להתעסק עימו. אך גם צד אחר למתרחס. אומנם על כף מאזניים אחד ישנו את הציווי של המלך פרעה, אולם על כף מאזניים שניה יש את ציווי של מלך מלכי המלכים הקב"ה. כמובן שללא היסוס ופקפוק בוחרות המיילדות העבריות לקיים את דברי השם יתברך. הוא מלכו של עולם וממנו צריכים לירא ביותר, את דבריו צריכים לקיים ואת מצוותיו חייבים לעשות. וכן מעידה עליהן תורתנו הקדושה: "ותיראן המיילדות את האלוקים ולא עשו כאשר דיבר אליהן מלך מצריים ותחיין את הילדים". ורש"י הקדוש זיע"א כותב ומפרש במקום, שלא רק שיילדו הזכרים בשלום, אלא גם דאגו לספק להם מים ומזון. כזה ראה וקדש. לכזאת יראת שמים צריכים לשאוף גם אנו. פעמים רבות עומדים אנו בפרשת דרכים. צריכים אנו לבחור האם לשמוע להקב"ה ישתבח שמו לעד ולתורתו הניצחית, למצוותיו הנפלאות ולדברי חכמיו או האם לשמוע לאנשים אחרים ולעצות כוזבות, לדרך שיקרית ונבוכה ולעצות המשוללות ביראת שמים ועול מלכות שמים. שומא עלינו לבחור בבחירה הנכונה ולנתב את דרכינו על פי התורה הקדושה. וכשם שהקב"ה זיכה את אותן מיילדות שדבקו בו בגדולה ובמלכות, כך יזכנו הבורא לברכה והצלחה, לישועה וגאולה.

האם לאחרונה אירעה בביתנו הפסקת חשמל? גם אם לא, בואו ונסה להזכר בפעמים המעטות שארוע "טראגי" זה התרחש, בדקות המעטות שהנר היה דולק ואנו ייחלנו לבוא גואל... איזה שמחה ואושר היה עת הוסרה החשכה כשדלקה המנורה, המכשירים החשמליים בבית עד מהרה נכנסו לכוננות ואת הטוסטר, תנור האפיה והמיקרוגל הזדרזנו מהרה להדליק בכדי לנצל את השעות לבשל עוד תבשיל ולאפות עוד מאפה... טוב נו, אולי קצת נסחפנו. לא רצנו להדליק את כל המכשירים גם יחד, שמא החשמל לא יעמוד במעמסה... טוב, אולי אנו קצת מגזימים במחשבה שניה הגוימונו הרבה, נכון?! כבר התרגלנו לחיים ב"ה טובים, ולהפסקות חשמל אין אנו חוששים. אולם בהפסקות המועטות שאכן זכינו ליטול חלק בהם, האם עצרנו וחשבנו בכמה חסדים אין סופיים אנו מוקפים. איך היו מסתדרים פעם עת שקעה לה חמה ויצאה חשכה כבידה ועלטה? ולהגיע ממקום למקום, כמה זמן ומאמצים, וטילטולי דרכים היו צריכים?! ולאפות היה צריך יום מיוחד ולפחות כמה שעות וגם לכביסה היו מקצים יום מיוחד והיום כמעט הכל כלאחר יד, האם על כך זוכרים אנו להודות?! ה"כלי יקר" מסביר שמה רבינו ע"ה והאבות הקדושים היו רועי צאן מכיון שהיו נביאים, באו לידי נבואה מתוך רעיית הצאן מכיון שנבואה צריכה התבודדות ועל ידי ייראה השמים מעשה ידי ה' ועל ידי זה תהיה כל מחשבתינו במציאות ה' יתברך עד אשר יערה עליו ממרום רוח ה' ומה שאינו מצוי כל כך ביושב בביתו או בעושה איזה מלאכה אחרת בשדה, זולת הרועה היושב פנוי ברוב הזמנים! הנה כי כן, מצאנו פתח כיצד ואיך נזכה להודות לבוראנו ויוצרו על כל הטוב אשר גמלנו, נמצא בכל יום זמן מהווית העולם ועסקיו להתנתק, ואמת שמסתבר שבך לא נזכה לנבואה, אך על כל פנים להכיר טובה לבורא יתברך נוכל גם נוכל!

זמני כניסת שבת ויציאת השבת

לרכנו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	ת"א
17:52	17:20	16:18	ת"א
17:57	17:19	16:04	י-ם
17:53	17:18	16:07	חיפה
17:58	17:22	16:22	כ"ש

הפסגת השבוע:
ס: דברי ירמיהו, א: הבאים משרש"

מטעמים לשבת

בו אש ה'
(תורת הפרשה)

"ויבית מלך מצרים" (ב,כג)

חז"ל אמרו שלא מת, אלא נצטרע, ואמרו לו הרופאים שאין לו רפואה אלא לרחוץ בדם ילדים, והיה שוחט מאה וחמישים תינוקות יהודיים בבוקר ומאה וחמישים בערב, ורוחץ בדמם, ועל זה נאמר "ויאנחו בני ישראל". והקשה ה"פרשת דרכים" זצ"ל, שהרי בפסוק נאמר "ויאנחו בני ישראל מן העבודה", ולא על מות הילדים! ותיריך, שבני ישראל ידעו מגזירת שיעבוד ארבע מאות שנה, והתנחמו בכך שריבויים יפרוש את הגזרה על פי כפל מספרם. אך עתה, שפרעה שוחט תינוקותיהם, יאלצו להשלים את מכסת שנות עבודתם...

(מעין השבוע)

לעבודה זרה, מכאן ואילך לשם שמים, וקיבל עליו. אמר לו: הישבע, נשבע לו, שנאמר: "ויואל משה", אין אלה אלא לשון שבועה (מכילתא יתרו א,ג). מסופר על הגאון רבי יצחק מאיר מגור בעל "חידושי הרי"ם" זצ"ל, שכאשר הזכיר את דברי המכילתא הנ"ל על שולחנו אמר: הריני נשבע שלא כן הדבר ולא הייתי נושא פני למדרש אילו היה דבריו כפשוטם. אלא הענין הוא שיתרו רצה שהבן ילך בדרכו יעבוד תחילה עבודה זרה ויראה שאין בה ממש, ולאחר שיכיר את הבליה ושיקוציה, ישיג גם הוא את האמת ואת האמונה באלוקי ישראל, ומשה רבינו חזר בו, כי לא ימלט שלא יידבק בו שמץ ולא ישאר בו רושם מה מן התועבה... ורבי שמואל משינובה זצ"ל, שהיה נוכח במעמד זה, העיד: בשעה שאמר רבי יצחק מאיר את הדברים האלו, ראיתי עין בעין איך כל נשמתו יוצאת מגודל התבערה שבערה

"ותרד בת פרעה" (ב,ה)
כתב ה"אבני אזל" שהתורה אינה מזכירה את שמה של בת פרעה, ואילו בדברי הימים א' (ד,יח), מוזכר שמה "בתיה". חכמינו אמרו, כי השם "בתיה" ניתן לה רק לאחר מכן, כאות תודה על אשר הצילה את משה. וכך אמר לה הקב"ה: את קראת לבני משה, הריני קורא לך בתי - בתיה. ברם, מצינו במדרש כי עוד במצרים היו קוראים לה "בתיה", שכן אמרו דתן ואבירים למשה: אף שטוען אתה כי בנה של בתיה אתה, אינך אלא בנה של יוכבד".

(מענה של תורה)

"ויואל משה לשבת את האיש" (ב,כא)

בשעה שאמר משה ליתרו "תן לי ציפורה ביתך לאישה", אמר לו יתרו: קבל עליך דבר זה שאומר לך - אמר לו מהו? אמר לו: בן שיהיה תחילה, יהיה

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

של קטן, מבלי לראות בזה דבר של הבאי וביטול זמן. ("אור אלחנן")
בזמן השואה היה רבי ישראל יעקב לובצ'נסקי זצ"ל מחלק ופורס מלחמו לילד קטן, והיה אומר: אני זקן כבר ורגיל ביסורים, וביכולתי לסבול את הרעב. אך הילד הקטן הזה, עדיין אינו יודע סבל מהו. ("המאורות הגדולים")
מידת אצילות ציינה את כל הליכותיו של הגאב"ד מטשובין זצ"ל. כאשר ילד היה נכנס לביתו, מיד היה הרב קם ודואג שיהיה לילד כיסא לשבת. באותה חיבה שקיבל את טובי הלמדנים שבאו להתפלפל עימו בחידושי תורה, היה מקבל פני ילד הבא אליו וחומשו בידו, ומבקש ממנו שיבחן אותו. פעם בצהרי שבת קודש נשמעו דפיקות ממושכות על דלת ביתו. הרב שישן אותה שעה, התעורר וניגש לפתוח את הדלת. להפתעתו ראה לפניו ילד שבא אליו בבקשה שהרב יבחן אותו בשיעורי השבועי בפרשת השבוע שלמד ב"חדר". כדרכו קיבל את הילד בפנים מאירות, בחן אותו, ולאחר שעמד במבחן כיבדו במיני מטעמים. בעומדו לצאת, פנה אליו הרב בלשון רכה, והדריך אותו: שמע נא חביבי, כשתצטרך פעם להיכנס לבית זר באמצע היום, אל תדפוק הרבה על הדלת, כי שמא ישנים בבית מנוחת צהרים. הילד שהבין את הרמז, החל להצטדק ואמר: "יסלח לי הרב, לא עלה בדעתי שגם הרב מטשובין ישן באמצע היום...". נהנה הרב מתשובתו החריפה של הילד. ואותו גאון קשיש, חלוש ומיוסר בגופו, בענוותנותו היה חוזר ומספר את המעשה, וחש מעין תביעה על עצמו.
(מורשת אבות)

"ותרא אותו כי טוב הוא ותצפנהו שלושה ירחים" (שמות ב,ב). נביא במסגרת זו מבחר סיפורים קצרים על יחסם של גדולי ישראל לילדים קטנים. למרות קטנות הילדים, הם נהגו בהם כבוד והשתדלו להיטיב להם ולגמול עימם חסד: פעם התאכסן רבי ישראל סלנטר זצ"ל בשבת בעיר קיידן. בשבת זו חל יום הבר מצוה של ילד אחד שהתכוון כנהוג, למפטיר. בגלל סיבה מסויימת לא קראו לילד למפטיר. אחרי התפילה יצא רבי ישראל לטייל עם הילד שעה ארוכה כדי לשמחו ולהפיג את צערו. ("המאורות הגדולים")
פעם ראה רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים, ילדים קטנים נושאים דליי מים מהבור שבחצר לכיוון ביתם. רבי חיים ראה שנישיאה זו קשה היא עבור הילדים. הוא לא חס על שנותיו ועל כבוד רבנותו, אלא שאלם לכתובתם, הרים את הדליים ונשא אותם עד לפתח ביתם. ("מרא דארעא שישראל")
בשכונתו של רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, ראש ישיבת "אוהל תורה" בברנוביץ, התגורר ילד קטן כבן ארבע שאהב לאסוף קופסאות גפרורים ריקות ולשחק בהן. לקח לו רבי אלחנן את הדבר לתשומת ליבו, ובכל פעם שהתרוקנה בביתו קופסת גפרורים, היה שומרה עבור הילד. אותו רבי אלחנן, שחס כל כך על הזמן היקר, ומעולם לא התעסק בדברים זולת תורה ויראת שמים, אותו שקדן שהצטער בכל יום כשנעל נעליים לרגליו, הלמאי התקינו בהן שרוכים לקשירה אשר נעילתן מתארכת חצי דקה נוספת - הוא אשר מוצא לו פנאי וסבלנות להתעסק ולספק באהבה צעצועים לילד זר, להשפיל מעמדו כדי להרנין ליבו

והייתם לי סגולה

סגולה שתבוא לו שינה, שיחשוב על אמונת תחיית המתים, וגם יחשוב בגלי הים, ותבוא לו שינה. סגולה נוספת שתבוא לו שינה, שיאמר פסוקים אלו כמה פעמים עד שישן: "תורה ציוה לנו משה מורשה קהילת יעקב", "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", "סעפים שנאתי ותורתך אהבתי", "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה".
(סגולות ותפילות)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוגרבי שליט"א

הזינוק הבנים

דרך הזינוק

בספר "הורים כמחנכים" הובא שהורים אינם צריכים לפחד מהילדים וחלילה מלטיח בעיות וקשיים. המחיר לשקט המדומה עלול להיות גבוה וקשה. משימת החינוך הוטלה על כתפי ההורים ועליהם לפעול למען הצלחתה בכל כוחם ומאודם. זוהי אחריות שאין לאן לברוח ממנה. כיום באים הורים רבים ללמוד ולקנות ידע בחינוך, מתוך כוונה אמיתית למלא את האתגר בצורה היותר טובה. הורים, הבאים לחוגי הורים, מעידים בכך שהם ערים לגודל האחריות המוטלת עליהם. הם רואים בחינוך הילדים משימה נכבדה ורצינית, ששווה להשקיע בה כוחות וזמן. חובה להזכיר שכאשר הורה מעביר מסר חינוכי לבנו, הוא צריך לעשות קודם כל בדיקה בציציותיו שלו. שכן, כוח הדוגמה האישית, מדבר בעד עצמו. זה לא אומר שהורה צריך להיות מושלם בכל השטחים ושלא תהייה אצלו נפילות לעולם, הרי זה מצב בלתי אפשרי. ואולם, כוונת הדברים היא, שההורה עצמו יהווה דוגמה לעבודה על מידות. שהילד יחוש שאף אם ההורה אינו מושלם בתחום זה - יש לו כוונה כנה להשתפר ויש לו התייחסות מאוד רצינית לנושא. יש לראות שתהיה בבית אוירה רצינית והולמת להחדרת ערכים. כי בלי כל אלה, הילד לא יאות לשתף פעולה ולעיתים יאמץ לעצמו ערכים הפוכים. ההנחה היא, שהקניית ערכים, מצוות ומידות טובות, מבוססת על בניית קשר הדדי וקיומו בין המשדר (ההורה) לבין הקולט (הילד). ככל שהקשר חזק יותר, כך קיים סיכוי גדול יותר לקבלת המסרים ולקליטתם. בשלב הזה של העבר המסר, חשוב מאוד לעקוב אחר אופן קליטתו אצל הילד. רצוי שהמשוב מהילד לא יהיה בדרך של: "הבנת? תחזור על מה שאמרתי!", תלוי בגיל הילד. בגיל שלוש-ארבע טוב שהילד יחזור על מה שאמרנו לו, על מנת לבדוק אם קלט את הדברים כהלכה. ואולם, ככל שגילו של הילד עולה - טוב יותר להשתמש בדרך של: "מה דעתך?", "איך נראה לך מה שדיברנו?", "איך אתה חושב להשתמש בזה?". לא מומלץ להורה להעביר בפעם אחת הרבה מסרים. עדיף לטפסף בכל הזדמנות דבר אחד ולא יותר. לא לגרום ל"הצפה" של מסרים, שכן, אמרו חכמינו ז"ל: "תפסת מרובה לא תפסת, תפסת מועט תפסת". בדרך זו נוכל לפעול אצל ילדינו שלווה ורוגע, ולטפח בהם מידות טובות אשר יובילום לדרך נעלית של תורה ומצוות לטוב להם ולנו בזה ובבא.

שלום בית

זה מה שאני כבדו זאת!

יחס הכבוד משמעו לראות את האדם כמו שהוא, עם אישיותו המיוחדת. יחס זה מראה על אי ניצול: "אני רוצה שאהובי יתפתח לשם עצמו ולפי דרכו שלו, ולא למען שישרתני כאובייקט לתועלתו". יחס הכבוד לא יתכן אלא אם הגעתי לאי תלות, אם אני יכול לחיות בלא הצורך לשלוט בזולתי תוך כדי ניצולו. למשל: אישה עומדת ורוחצת כלים אחרי ארוחת הערב, בעלה נמצא במטבח וקורא עיתון. האיש אומרת לעצמה: "ראו אותו! לו היתה לו לפחות התחשבות בי! אני עובדת כל היום וטורחת סביב הבית, כאילו הייתי עוזרת, ולו - לבעלי אין הגינות, אפילו להציע עזרתו בהדחת הכלים. נחכה עד שיבקש שאעשה משהו בשבילו. אני אראה לו!". בשיחתה הפנימית הזו, לא קבעה האישה מקום לתקשורת בין אישית, מה שקיים עבורה היא תפיסה מוקדמת מה צריך להיות בעלה, כדי שהיא תתנסה ותרגיש באהבתו. אהבתה ודאגתה מעמידות דרישות מוקדמות ממנו: "איזו משמעות יש לחיינו יחד, אם אינו יכול להציע את עזרתו, ללא שאבקש אותה?". בגישה כזו, מייצג הבעל, סימלית, מכונה אוטומטית לרחיצת כלים. מה שהיא אוהבת הוא בעל, שצריך לדעת אוטומטית מה היא מרגישה, שיפעל בעצמו, מבלי שהיא תצטרך "ללחוץ על המתג". האישה המצפה לתגובה אוטומטית מבעלה, מצפה לתשובה, שמראש תתאים לה כדי לספק את רצונה. אם הוא אומר: "שמעי, אין לי חשק לרחוץ כלים", היא תפרש ודאי את הדחייה כחוסר אהבה אליה. אך כאשר האישה יכולה, בפתיחות וללא תכנון מראש, לבקש את עזרתו, הוא יכול להשיב לה בחופשיות, לפי הרגשתו כאדם, וכפי שהוא מרגיש את עצמו באותו רגע. האישה תצטרך להתמודד עם התסכול הנובע מהתוצאה הבלתי ידועה, לציפיותיה אם מוכן הוא לעזור. חובה לתת בחירה חופשית וכבוד לבן הזוג. אחרת, חיי הנישואין יתנהלו על פי מרשם של האחד ותגובה אוטומטית של השני. אך אז אין לדעת את התוצאות שעלולות להיות הרסניות לשני בני הזוג. חובתנו לכבד אחד את השני כפי המצב הנתון ורק בדרך זו נוכל להשכין את השלום בביתנו לטוב לנו ולבנינו עד עולם.

אמרי שפר

- * הרה"ק רבי אברהם יהושע השל מאפטא אומר: אדם צריך להיות ככלי, עם בית קיבול, המקבל ברצון כל מה שהבעלים יוצק בו, בין יין ובין חומץ.
- * הרה"ק רבי אברהם מסוכוצ'וב אומר: אילו היו הנרדפים יודעים את הטובה שעושים עימם הרודפים, היו הם רודפים אחריהם ומנסקים את שולי גלימותיהם.
- * הרה"ק רבי יצחק זליג מסוקולוב אומר: לסכול יסורים - קל יותר מאשר להצדיקם, להשתתף בכאבו של הזולת - קל יותר מלהצדיקו.
- * הרה"ק רבי נחמן מברסלב אומר: צרה לשון צורה, על ידי הצרה נמנע הגוף ומאירה הצורה.

(פתגמים נבחרים)

ועל כן יאמרו המושלים - משל ונמשל

מכות מצרים ויציאת מצרים, לא ללמד על עצמם יצאו. אם נצטוו להזכירם בכל יום, בוקר וערב - ולייחד להם את חג הפסח ובמיוחד את ליל הסדר - הרי זה משום שמלמדים הם לקח נצחי, פעולת הבורא "לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו". וכמו שאמרו במדרש, שעם סיום בריאת העולם, שבת ה' מכל מלאכתו - "ממלאכת עולמו שבת, ולא שבת ממלאכת רשעים ולא ממלאכת צדיקים, אלא פועל אלו ועם אלו". אלא מאי, יש צורך בהתבוננות לראות גדרי שכר ועונש בבריאה, להבחין ביד ה' המנווטת הכל ושולטת בכל. והמקובל האלוקי רבי יצחק אייזיק חבר זצ"ל, התייחס למצבינו במשל נפלא. מעשה באדם שחטא חטא כבד. החליט השופט שאין די בקיצבת מאסר ומלקות. הורה לכלאו מבלי שידועוהו כמה שנות מאסר נגזרו עליו, ולהוציאו מדי פעם לסידרת מלקות, פעם יותר ופעם פחות, עד שיתייאש ויחשוב שאין קיצבה למאסרו ולמלקותו, ובכך ירצה עונשו. ראה האסיר שמוציאים אותו מידי פעם להתעלל בו במלקות, וסבר שהסוהר האכזר מתעמר בו בשרירות ליבו. התנפל הרגלו וביקש רחמים בדמעות שלישי. שמע השופט וחרה אפו. משום שאם האסיר סובר שהמלקות הן פרי אכזריות הסוהר ואינו מבין שהן חלק מגזר הדין, איבדו המלקות את משמעותן כעונש קצוב על חטאו. לפיכך הענישו בקיצוץ מנת מאכלו, והרעיבו. נוכח האסיר שכלתה אליו הרעה, הבין ששגה, וערך מכתב תחינה לשופט. הסביר את טעותו וכך כתב: אילו היו מלקים אותי בזמנים קבועים וידועים מראש, מבין הייתי שזה חלק מהעונש הקצוב. ולחילופין, אילו

בכל עת שמלקים אותי הייתי רואה שכבוד השופט נוכח בהלקאה, מבין הייתי שמבצעים את גזירתו. אבל כאשר השופט לא נראה בשטח, והמלקות ניתכות בזמנים שאינם צפויים, אין להתפלא שהתחננתי לפני הסוהר, וחשבתי שבאות הן מיוזמתו... והנמשל: בחטאינו, נגזרה עלינו גלות קשה ומיוסרת. וניפתים אנו לחשוב שהצוררים מכים אותנו בשרירות ליבם. וגם הם, אגב, סבורים כך... לפיכך פועלים אנו בכל המישורים: בסיכול כללי ונקודתי. בפעילות מדינית מסועפת. בכל המישורים, מלבד אחד: להתחנן לחנינה ולהמתקת הדין, לשוב בתשובה ולשפר דרך; מעלימים אנו עין מדברי הנביא: "אוי אשור שבת אפי, ומטה הוא בידם זעמי!". אבל אנו עונים בשתי התנצלויות: "למה ה' תעמד ברחוק, תעלים לעתות בצרה". כלומר, כשהשופט לא נראה בשטח, ולא יודעים מראש מתי תנחת המכה ותבוא עת צרה, ניפתים לחשוב שהסוהר מכה מיוזמתו... כך גם בני ישראל במצרים: "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו", "זעקו מאב לב על עבודתם", כל מעייניהם היו בעבודה הקשה גרידא. "לא שצעקו לו שיושיעם, אלא צעקו מן הצער כאדם הצועק מכאב". "ותעל שוועתם אל האלוקים, מן העבודה", וכמו שאמר: "את צעקתם שמעתי מפני נוגשיו!" ואז נשלח משה להאיר עיניהם, להראותם את השופט, ולהתרות מראש על המכות. ללמדנו שדבר אינו קורה מעצמו, ואם רצוננו להיושע, לא אל הסוהר נפנה, אלא אל השופט. אליו נעתי, והוא יגאלנו במהרה!

(מעייני השבוע)

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ מצוה לבקר חולים, וביקור חולים הוא מהמצוות היותר גדולות והוא מדברים שאוכלים פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא. והקרובים והחברים שרגילים ליכנס לביתו תמיד - הולכים לבקרו מיד כששמעו שהוא חולה, אבל הרחוקים שאינם רגילים בביתו נכנסים לבקרו רק לאחר שלושה ימים, ואם באופן פתאומי נחלה ונמצא במצב חמור - גם הרחוקים נכנסים מיד.
- ✓ אפילו הגדול ילך לבקר את הקטן ואפילו כמה פעמים ביום, ואפילו בן גילו (שנולד בשעתו ונטול אחד משישים בחוליו), וכל המוסיף הרי זה משובה, ובלבד שלא יהיה לטורח על החולה. ומותר לאיש לבקר אישה וכן מותר לאישה לבקר איש ובלבד שלא יתייחדו לבדם. וההיתר לאיש לבקר אישה הוא בתנאי שהאישה שוכבת בצניעות ומכוסה היטב שאם לא כן אסור לו לבקרה, ומכל מקום טוב למעט בביקור איש אצל אישה אף ששוכבת בצניעות.
- ✓ המבקר את חולה ששוכב על מיטה - מותר לו לשבת על כיסא וספסל. וישב לפניו ביראה וכבוד כי השכינה נמצאת למעלה מראשותיו של החולה, אבל אם החולה שוכב על הארץ, לא ישב המבקר על כיסא או ספסל שלא יהיה גבוה מהחולה.
- ✓ עיקר מצות ביקור חולים שיבקש עליו רחמים, ואם ביקר ולא ביקש - לא קיים המצוה. וכשמבקש עליו רחמים יכלול אותו בתוך חולי ישראל, ובשבת יאמר "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא".
- ✓ יש לזהר שלא יהיה המבקר למשא על החולה, כי לפעמים קשה הדיבור על החולה ומפני כבודו של המבקר מוכרח לדבר, ולכן כל חולה שנמצא במצב חמור וקשה לו הדיבור וכן חולה מביקים אותו בפניו, אלא נכנסים לחדר החיצון ושואלים ומתעניינים אם יש במה לעזור לו ושומעים צערו ומבקשים עליו רחמים.
- ✓ עיקר מצות ביקור חולים היא כשמבקר את החולה בעצמו, ואינו יוצא ידי חובת המצוה בשלמותה על ידי טלפון, ומכל מקום מי שאינו יכול ללכת ולבקר את החולה בעצמו - ישאל לשלומו דרך הטלפון ויחזקו ויעודדו בדברים. ומי שביקר בפעם הראשונה את החולה בעצמו וראה אותו והכיר את מצבו, הרי בכל פעם ששואל לשלומו על ידי הטלפון ומתעניין במצבו - מקיים מצות ביקור חולים. וכששואלים לשלום החולה על ידי הטלפון יש לקחת בחשבון שאולי בשעה זו אין בכוחו לדבר, ולכן צריך למצוא שעה נוחה לחולה כגון שלא בשעת המנוחה וכדומה.
- ✓ המבקר את החולה אל יביע עצבות המביהלה את בני הבית, וכל שכן שחלילה להראות לחולה פנים עצבניות מביעות חששות, והנהיגים לבקר את החולה ולהרבות בעצות, כגון להביא רופא פלוני ולחת סם פלוני במקום שאינה דרושה עצתם, הרי הם מבלבלים את המטפלים בחולה מבלי שתצמצם מזה תועלת. ומכל מקום מי שידוע שבהליכתו לחולה תצמצם תועלת ליעצו איך להתנהג בענין מחלתו ולחזקו שלא יפול ליבו עליו - בודאי מצוה רבה הוא עושה בזה.
- ✓ מותר לבקר חולים בשבת ולא יאמר לו בדרך שאומר בחול, אלא אומר "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא". ואמרו חכמינו ז"ל שבקושי התירו לבקר חולים בשבת, ולכן לא יפה עושים אותם שכל ימי השבוע לא הולכים רק בשבת, ומכל מקום מי שטרוד בימות החול ובשבת הוא פנוי ויודע שיש לחולה נחת מביקורו, אין לו להימנע מללכת בשבת אלא אדרבה מקיים מצוה.
- ✓ חולה שמת לו מת אין מודיעים לו שמא תיטרף דעתו עליו, ואין קורעין חלוקו ואין בוכין ואין מספידין בפניו שלא ישבר ליבו ומשתקין את המנחמים בפניו.
- ✓ חולה שסובל ממחלה אנושה אסור לגלות לו, מפני שאין שום תועלת להודיע לו, שעל ידי כך מדכדכים את מצב רוחו ונכנס לדיכאון ומרה שחורה ובכך מקצרים חלילה את חייו. ואם יש סיבה מיוחדת לגלות לו את מחלתו והיא לטובת החולה - יעשו שאלת חכם.
- ✓ מי שיש לו חולה בביתו ילך אצל חכם שבעיר שיבקש עליו רחמים, וכן נהגו לברך את החולים בבית הנכנסת בשעת קריאת התורה שאז מתעוררים הרחמים, ואם הכביד חוליו משנים את שמו כלומר שמוסיפים לו עוד שם לשמו שזה מהדברים שקורעים גור דינו של אדם. וכשמוסיפים לו השם - מתפללים תהילים בעשרה ואומרים יהיה רצון וי"ג מידות ויהי רצון של הוספת השם (הנדפס בסידורים אחר התהילים), והשם הנוסף יתוסף בראש, כגון שם שמו משה והוסיפו לו שם רפאל - ייקרא "רפאל משה".
- ✓ כשמתפללים על חולה או על אדם בריא בשביל איזה דבר הצריך לו, עדיף להזכיר את שם אימו ולא שם אביו דהיינו לומר פלוני בן פלונית ויש לכך כמה טעמים. ויש נוהגים להזכיר את שם אביו ומכל מקום אם יש חולה ולא יודעים את שם הוריו אל ימנעו מלהתפלל עליו - אלא יתפללו על ידי הזכרת שמו בלבד.
- ✓ גר צדק רשאי להתפלל על אביו הנוכרי השוכב על ערש דוי, שהקדוש ברוך הוא ירפאהו ורפואה שלמה, וכן רשאי לומר קדיש עליו לאחר פטירתו לעילוי נשמתו, והוא הדין לאם הגר צדק.
- ✓ חולה במחלת סכרת שקיבל התקפה באמצע קריאת שמע וברכותיה, שאז הוא צריך לאכול מנת סוכר ללא דיחוי, יברך על הסוכר שהכל נהיה בדברו, ואין בזה חשש הפסק באמצע קריאת שמע וברכותיה, אבל אם קיבל התקפה באמצע תפילת שמונה עשרה - לא יפסיק לומר הברכה בפיו, אלא ירהר הברכה בליבו ויאכל הסוכר, שאין כך דבר העומד בפני פיקוח נפש.
- ✓ חולה שהרופא אומר שאם יתענה ביום הכיפורים יש חשש ספק סכנה לחייו - חייב לציית לדבריו ולאכול ביום הכיפורים, ואם החולה מתענה, לא רק שאינו נוהג מידת חסידות, אלא אדרבה, עונש יענש בידי שמים על כך. ומכל מקום אם הרופא חילונו ומחלל שבת, יתכן שמעונין הוא להכשיל את החולה, ולכן ראוי להתייעץ עם רופא דתי, והכל לפני ראות עיני המורה.

(הבית היהודי)